

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering forskarutbildning

Lärosäte: HDK – Högskolan för design och konsthantverk, Göteborgs universitet
Forskarutbildningsämne: Design
Licentiatexamen: Ja (Filosofie licentiatexamen)
Doktorsexamen: Ja (Filosofie doktorsexamen)

Bakgrundsinformation

Självvärderingen inleds med en beskrivning av forskarutbildningsämnet och utbildningen. Redogör övergripande för utbildningens organisation, upplägg och inriktning. Redogör även för hur länge utbildningen har getts vid lärosätet.

Bakgrund

I början på 1990-talet startade nätverket D&R, Swedish Design & Research Network, med målsättningen att få till stånd en forskarutbildning i design på nationell nivå. Några år senare, 2005, beslutade riksdagen att starta en nationell forskarskola i design som 2008 blev Designfakulteten. Sedan 2016 har forskarskolan övergått i ett starkt nätverk för designforskning och samverkan i forskarutbildning.

När den Konstnärliga fakulteten inrättades år 2000 vid Göteborgs universitet inrättades också forskarutbildningsämnet design vid HDK. De första åren hade institutionen ett omfattande samarbete med Chalmers/Arkitektur, som hade längre erfarenhet av forskarutbildning inom formområdet. Detta samarbete pågår fortfarande, och är numera ömsesidigt genom att lärare från HDK handleder doktorander på Chalmers, och handledare och doktorander ingår i samma nätverk.

Design är ett av sju forskarutbildningsämnen vid Konstnärliga fakulteten. Övriga ämnen är konsthantverk, estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap, musikalisk gestaltning, musikpedagogik, scenisk gestaltning och konstnärlig gestaltning. Ämnena fördelar sig över fakultetens tre institutioner enligt nedan.

Institution

Ämne

HDK – Högskolan för design och konsthantverk

Design
Konsthantverk
Estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap

HSM – Högskolan för scen och musik

Musikalisk gestaltning
Scenisk gestaltning
Musikpedagogik
Estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap

Akademin Valand

Konstnärlig gestaltning

Design ingår, tillsammans med övriga sex ämnen, i Forskarskolan vid Konstnärliga fakulteten. Forskarskolan drivs av fakultetens tre institutioner gemensamt och finansieras med medel direkt avsatta i fakultetens budget. Forskarskolan styrs av en ledare som ansvarar för genomförandet av baskurser och gemensamma symposier och workshops. På Konstnärliga fakulteten finns i nuläget totalt 43 doktorander. Ämnet Estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap ingår i en annan forskarskola inom universitetet, CUL, Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning, dock erbjuds dessa doktorander att delta i kurser och andra aktiviteter inom fakultetens Forskarskola.

Akademin Valand och HDK kommer att gå samman och bilda en ny institution 2020. Projektet, som kallas Konst 2025, är dels ett samlokaliseringprojekt, Campus Näckrosen, och dels ett projekt för samverkan som ska leda till ökat samarbete i samtliga utbildningar på Konstnärliga fakulteten och med Humanistiska fakulteten, Göteborgs universitet. I samband med att institutionen blir större kommer också forskarutbildningen att stärkas; det kommer att utses två viceprefekter, en för forskning och en annan för forskarutbildning, och fler kvalificerade forskare på den nya institutionen kan bidra till kompetenshöjning samt en ökad handledarkapacitet.

Doktorander i forskarutbildningsämnet design

På HDK finns idag 19 doktorander. Doktoranderna inom ämnet design är tolv: tio är antagna mot filosofie doktorsexamen, en mot filosofie licentiatexamen (Thomas Nyström) och en mot konstnärlig licentiatexamen (Mirjana Vukoja). Två av doktoranderna är män och tio är kvinnor. Nedan följer en kort sammanfattning av doktorandernas projekt:

Angeliki Dimaki-Adolfsen forskar om lekens betydelse för barn på flykt.

Annelies Vaneycken forskar om vad barn kan lära oss i skapandet av offentliga rum och lekens roll som verktyg för att inkludera barn i deltagande designprocesser.

Elisabet Yanagisawa Avén forskar om konstnärlig självkultivering, affekt, intuitionskunskap och japansk estetik.

Franz James forskar om den fysiska miljöns betydelse inom psykiatri och kriminalvård.

Hanna af Ekström forskar om hur funktionsnormer och funkofobi ter sig inom designfältet och hur man genom design kan ifrågasätta dessa.

Helena Hansson forskar om frugal innovation – om att (åter)använda resurser på ett sparsamt och innovativt sätt för att det ska komma många till dels.

Helena Kraff forskar om vilken betydelse och roll deltagande design kan ha i utvecklingen av en plats (Dunga i Kenya). (Disputerade 2018-05-04.)

Kersti Sandin Bülow forskar om mötets kultur och form på arbetsplatsen.

Maryam Fanni forskar om estetiska och politiska dimensioner av gentrifiering av köpstråk i 1950-talets folkhemsbebyggelser i Sverige och liknande områden i England.

Mirjana Vukoja forskar om seende – om hur estetisk upplevelse i relation till seendeakten inverkar och (om)organiserar subjektuppbyggnad, kroppsförståelse och rörelsemönster i omgivningen.

Thomas Nyström forskar om designens roll i cirkulära affärsmodeller inom bilindustrin.

(Ylva Sandgren forskar om glitter som visuellt fenomen utifrån ett fenomenologiskt synsätt. Antagen september 2000.)

Två av doktoranderna är internationella och tre bor på annan ort. Utbildningen är huvudsakligen på engelska, och handledning kan periodvis genomföras via Skype och annan bostadsort har därför inte inneburit komplikationer. Doktoranderna kommer regelbundet till HDK i samband med kurser och olika seminarier och även för handledning.

Forskarutbildningsämnet design

Forskarutbildningsämnet design kan förstås på många sätt. På HDK utgår man från en praktikbaserad och konstnärligt orienterad syn på ämnet, där design oberoende av designinriktning och gestaltungsområden har en viktig roll att spela ifråga om hur vi kritiskt och konstruktivt bemöter och hanterar vår tids stora samhällsfrågor och utmaningar socialt och materiellt. Designämnet behöver vara i dialog med andra fält och ämnesområden, där designforskning med nödvändighet behöver ta sig uttryck på olika sätt och kan innefatta forskning *om*, såväl som forskning *för* och forskning *genom* design. I de allmänna studieplanerna (ASP) för forskarutbildningsämnet design uttrycks detta i beskrivningen av ämnet.

Designforskning kan ses som en undersökning av möjlighetsbetingelserna för mänskligt skapande, såväl begreppsligt som materiellt. Designforskningen ska bidra till etiskt och estetiskt medvetna sätt att utveckla betingelserna i samhället. Det kan till exempel göras genom designingrepp eller genom att undersöka designpraktikens förändringskraft.

För att stödja doktoranderna i detta arbete och skapa relevanta och utvecklande sammanhang arbetar vi med att skapa länkar mellan forskarutbildning och masterprogram som Design, Child Culture Design, Business & Design samt kandidatprogrammet i Design, men också med att knyta doktorander till utvecklings- och samarbetsområden som barn & ungdomskultur; deltagande & utvecklingsprocesser; kulturarv, migration & politik; organisation & management; åldrande & hälsa samt ätande & matkultur. Doktorandernas projekt kan på så sätt berikas genom en dialog med utbildningsprogram och etablerad forskning, verksamma lärare, studenter och forskare. Det kan vara föreläsningar, handledning av studenter, organiserandet av workshops och seminarier, deltagande i seniora forskningsseminarier och gemensamt skrivande av papers och artiklar. På så sätt fördjupas och berikas ämnesdiskussionen, nya kontaktytor skapas och möjliga karriärvägar kan också uppstå.

HDK deltar i ett antal tvärvetenskapliga centrumbildningar inom Göteborgs universitet och i en forskningsplattform för hållbar stadsutveckling:

Business & Design Lab

Syftet med Business & Design Lab är att utveckla tvärdisciplinär forskning mellan design, företagsekonomi och management såväl som att i samverkan med det omgivande samhället medverka till hållbar utveckling i företag och organisationer genom design. HDK är värdinstitution för Business & Design Lab (BDL) och för Torsten och Wanja Söderbergs professur i design management. Professorn är föreståndare för BDL.

AgeCap (om äldres kapabilitet)

AgeCap är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum. Det gemensamma målet är att öka personers möjlighet till ett gott och värdefullt åldrande genom att möjliggöra äldres kapabilitet: Individens förmåga att utföra handlingar för att nå mål han eller hon har anledning att värdesätta. Genom AgeCap är ett samarbete initierat av HDK där designprocesser används för att förbättra hemtjänsten i Göteborgs stad.

Centre for Critical Heritage Studies

Centrum för kritiska kulturarvsstudier vid Göteborgs universitet (CCHS) är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum med deltagare från Humanistiska, Samhällsvetenskapliga, Naturvetenskapliga och Konstnärliga fakulteten vid Göteborgs universitet och University College London (UCL). Centrumbildningen främjar utbyte och samarbete kring vad kulturarv är och hur kulturarv och uppfattningar av kulturarv upplevs och används inom olika samhällsarenor idag. HDK deltar aktivt i centrumbildningen genom en forskningskoordinator som ingår i Centrumbildningens ledningsgrupp och som också koordinerar ett av forskningsklustren "Curating the City" tillsammans med kollegor på Kulturvård och UCL. Det pågår ett övergripande arbete med att koppla Centrumbildningens verksamhet, forskning och doktorandprojekt med HDK och vice versa, genom seminarier, workshops, konferenser, kurser, gästforskare, programutveckling samt ansökningsarbete. CCHS är internationellt ledande i frågor som berör kritiskt kulturarv och har ett omfattande internationellt nätverk.

Centre for Global Migration

Centre for Global Migration (CGM) är ett forskningscentrum vid Göteborgs universitet med fokus på att främja utbyte mellan olika discipliner, stödja utvecklingen av interdisciplinär forskning samt utvecklingen av forskning som görs i samverkan med samhällsaktörer som berör migration. HDK har aktivt deltagit i centrumbildningen och främjandet av utbyte och samarbeten mellan universitetets institutioner genom att arrangera seminarier, anställa en postdoc som finansieras av HDK och Globala Studier och genom att koppla PhD-studerande på HDK till doktorander och forskare vid Globala Studier. En av HDK:s professorer sitter med i centrumbildningens styrelse. CGM har i sin tur goda kontakter med internationella forskningsmiljöer som berör migration.

SWEMARC (havsodling och sjömat)

År 2050 förväntas världens befolkning överskrida 9,5 miljarder människor. Att producera näringsriktig mat till alla människor – på ett miljövänligt sätt – är en av våra största utmaningar. SWEMARC:s övergripande målsättning är att genom tvärvetenskaplig och samhällsengagerande forskning öka odlingen av mat från havet på ett miljösamt sätt. Från HDK ingår en lektor och professor i design i centrumbildningen, och vidare en gästprofessor, Lou Yongqi, i design från Tongji University.

Mistra Urban Futures

Mistra Urban Futures är en forskningsplattform bestående av sju partners, varav Göteborgs universitet är en av dessa. Mistra Urban Futures är ett internationellt forskningscentrum som arbetar med en av vår tids viktigaste samhällsutmaningar: Hur kan vi åstadkomma hållbar stadsutveckling, så att vi håller oss inom vad vår planet tål? Det innebär att möta globala utmaningar som klimatförändringar, segregation, fattigdom och begränsade resurser. HDK medverkar i forskning om Ekoturism och Marknadsplatser, baserad i Kisumu, Kenya.

De två doktorander, Andrew Whitcomb och Ariana Amacker, som varit kopplade till DESMA, ett projekt som finansierats av EU (ITN/Marie Skłodowska-Curie action), fick sin doktorsexamen 2016 respektive 2017. De har också ingått i verksamheten kring Business & Design Lab liksom ytterligare en doktorand, Thomas Nyström, som arbetar med designens roll i affärsmodeller, och koppling finns även till en annan

doktorands arbete, Kersti Sandin Bülow, som forskar om arbetsplatsens möten. En doktorand, Angeliki Dimaki-Adolfsen, är kopplad till Centre for Global Migration i sin inriktning, och Maryam Fannis projekt om gentrifiering anknyter till forskning på Centre for Critical Heritage Studies. Två andra doktorander, Helena Kraff och Helena Hansson, har en direkt anknytning till Mistra Urban Futures (MUF) – båda projekten har varit och är huvudsakligen förlagda i Kenya och har delvis varit externfinansierade av MUF och Sida. I flera av centrubildningarna finns det möjlighet för vidareutveckling av framtida forskningsprojekt dit nya doktorander kan knytas för att ingå i större kontexter med sina projekt.

Ytterligare ett doktorandprojekt TRADERS har varit finansierat genom EU (ITN/Marie Skłodowska-Curie action) med internationella samarbetspartners. HDK deltog i TRADERS genom doktoranden Annelies Vaneycken som varit kopplad till underprojektet ”Play”. Projektet TRADERS avslutades i augusti 2017, och beräknad examen för Vaneycken är hösten 2018. Vaneyckens projekt anknyter även lokalt till masterprogrammet Child Culture Design på HDK.

En doktorand, Franz James, är knuten till ett större tvärdisciplinärt forskningsprojekt där Sahlgrenska Akademin (Göteborgs universitet), Centrum för Vårdens Arkitektur (Chalmers) och Miljöpsykologi (Lunds universitet) ingår.

De båda projekten som är anknutna till Mistra Urban Futures kan beskrivas mer detaljerat enligt följande:

Helena Kraff bedriver transdisciplinär forskning inom designområdet, och hon är aktionsforskare med ett kritiskt förhållningssätt till designers roll i en afrikansk kontext. Hon fokuserar på hur design kan ta en roll i utvecklingen av ett samhälle i förändring, och samarbetar med en ekonom inom turism och place branding. Utveckling av workshops är centrala metoder i forskningsprocessen, och arbetet är gränsöverskridande.

Helena Hansson bedriver transdisciplinär forskning inom i huvudsak design men med fokus på hantverk. Det är en innovationsdriven forskning som är nätverkskapande inom design management, organisation och entreprenörskapande. Deltagandefrågor och processer (co-creation) finns som element i HDK:s forskning, där prototyper, som Hansson arbetar med, är ett viktigt instrument för att arbeta med innovationer och tyst kunskap. Hållbarhetsmålen är utgångspunkten.

Kopplingar till verksamheten i forskarutbildningsämnet konsthantverk finns tydligt genom arbete med deltagande processer, och doktoranderna arbetar gränsöverskridande mellan ämnena. Den pedagogiska kopplingen finns i designdoktorandernas projekt – några handledare och doktorandexaminatorer för doktoranderna i design kommer från de pedagogiska utbildningarna på HDK.

Aktuell forskning på HDK

Förutom den forskning som bedrivs inom GU:s centrubildningar pågår även annan forskning på institutionen:

En professor arbetar med frågor som berör ”Design and Politics”, och han har varit forskningsledare för ett forskningsprojekt ”City Fables” finansierat av Vetenskapsrådet förlagt till Malmö universitet, där han tidigare varit verksam. Forskningsområdet anknyter till Hanna af Ekströms avhandlingsarbete, om funktionsnormer och hur dessa kan ifrågasättas, Maryam Fannis projekt om gentrifiering och Angeliki Dimaki-Adolfsens projekt om barns lek i migrationsläger.

I projektet ”Urban Materiality – towards New Collaborations in Textile and Architectural Design” utforskas fältet textil arkitektur. Målsättningen är att skapa en interdisciplinär forskningsplattform för textil arkitektur genom samarbete med Textilhögskolan i Borås och Chalmers/Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik och inkluderar undersökandet av och jämförelser mellan de olika disciplinernas metoder och designprocesser. Här finns även en koppling till forskning i konsthantverk på HDK inom det textila området. Projektet kopplar till rumslig gestaltning och fenomenologiska synsätt samt japansk estetik och synsätt på material och materialitet och anknyter till två doktoranders arbeten: Elisabeth Yanagisawa Avén och Mirjana Vukoja.

HDK medverkar i projektet ”Reconciliatory Heritage: Reconstructing Heritage in a Time of Violence” genom assistant professor Evren Uzer von Busch vid The New School/Parsons i New York. Projektet är

finansierat av Vetenskapsrådet, och ansvarig institution för projektet är institutionen för tillämpad IT vid Göteborgs universitet. Projektet knyter an till forskningsfältet ”Design and Politics”.

En postdoc-anställning har tillsatts med koppling till Centre for Global Migration med start hösten 2018: Tintin Wulia har en PhD i konst från RMIT University, Australia och är en internationellt verksam konstnär som arbetat under en längre tid med migrationsfrågor genom att sammanfläta visuell konst, design och nya medier. Hennes postdoktorala projekt fokuserar på materiella aspekter av migration genom deltagande interventioner i bland annat Göteborg.

PARSE

Platform for Artistic Research Sweden, PARSE, är en institutionsöverskridande plattform på Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet för publicering och spridning av forskning inom det konstnärliga fältet i dialog med andra discipliner och i kontakt med det internationella forskarsamhället. PARSE strävar efter att stimulera en innovativ tvärvetenskaplig forskningskultur inom det konstnärliga fältet (som inbegriper musik, scenkonst, konst, design, arkitektur, litteratur, film och media). Tidskriften *PARSE Journal*, med extern, internationell peer-review och som ges ut tre gånger per år, arrangerar en internationell konferens vartannat år och seminarier med relevans för den pågående forskningen med inbjudna internationella gäster. Seminarierna som anordnas 6-9 gånger per år är i form av dialoger och kallas PARSE Dialogues. Doktoranderna och Forskarskolan deltar ibland aktivt i dessa, och doktoranderna deltar även i de konferenser som PARSE anordnar.

Hur bedrivs designforskning?

Designforskning finns framför allt på konstnärliga, tekniska och ekonomiska högskoleinstitutioner. Forskningsarbetet omfattar undersökningar av dagens praktik, begrepps- och teoriutveckling, konstnärliga projekt samt utveckling av konkreta produkter och miljöer. Designarbetets sätt att hantera funktionella krav, etiska dilemman och konstnärliga kvaliteter samt samarbetet med användare och andra intressenter är centralt i många projekt och inkluderar kritisk och historisk granskning av olika designarbetens resultat.

Tre grundläggande typer av designforskning kan urskiljas, forskning om, forskning för och forskning genom design som tidigare nämnts. Forskning om design beskriver designprocesser och resultat som fenomen utifrån allmänna förståelse- och förklaringsperspektiv. Forskning för design är inriktad på kunskaper för användning under designarbete. Det kan röra sig om metoder eller insatskunskaper. Forskning genom design använder designarbetets innovativa förmåga och resultat för att undersöka alternativa lösningar och generera nya möjligheter och utveckla processer, artefakter samt miljöer.

I Vetenskapsrådets ämnesbeskrivning nedan beskrivs design med betoning på konstnärlig forskning. På HDK finns möjligheten att ta en filosofie licentiat- eller doktorsexamen eller en konstnärlig licentiat- eller doktorsexamen.

”Ett centralt tema för konstnärlig forskning inom design är att utveckla, fördjupa och kritiskt belysa de konstnärliga förutsättningarna och grunderna för design som verksamhet och hantverk i relation till givna sammanhang, det vill säga att uttrycka (forma, gestalta) och fördjupa förståelsen för uttrycksfullheten i material och tekniker. Konstnärlig designforskning har starkt fokus på att, såväl teoretiskt som praktiskt, fördjupa förståelsen för samspelet mellan analys och syntes i designprocessen som grundval för utvecklingen av designmetodik, designtekniker och designprogram vilket förutsätter en praktikbaserad ansats. En fördjupad förståelse för uttrycksfullheten i material, tekniker och tänkt användning förutsätter också experimentellt konstnärligt arbete.” (Ur Lind (red.), *Konstnärlig Forskning Årsbok 2015 – Från konstnärlig högskola till universitet* (Stockholm, Vetenskapsrådet, 2015), s. 171.)

Forskarutbildningsämnet design på HDK står i direkt relation till den forskning som bedrivs med avseende på olika samhälleliga, kulturella och organisatoriska processer och skeenden och den roll design och designpraktik kan spela i de här sammanhangen. Forskning bedrivs kring deltagande processer, utvecklingsprocesser, innovationsarbete, materialitet och ett bredare omställningsarbete med avseende på hållbarhetsmålen. I detta är forskningen ofta interdisciplinär eller transdisciplinär. Den övergripande ambitionen är att det ska finnas en tät och dynamisk dialog mellan forskarutbildningsämnet och den forskning som bedrivs vid lärosätet.

Rekrytering av doktorander

Rekryteringen av nya doktorander i design sker regelbundet för att säkerställa en större kritisk massa i doktorandgruppen. Utlysning sker via GU:s och institutionens webbplatser, och förmedlas i nätverk och sociala media genom institutionens kommunikatörer. Senaste utlysningen 2017 lockade 92 sökande från hela världen. Följande text publicerades angående inriktning design:

”Den gemensamma utgångspunkten är den helhetssyn på designaktivitet och konstnärlig kompetens vilken är oberoende av designinriktning och gestaltungsområden, men med en tydligt samhällsinriktad och humanistisk profil där ansvar och etiska ställningstaganden, i relation till globalisering, intersektionalitet och hållbarhet, spelar stor roll. Viktiga och strategiska områden, vilka vi gärna ser att forskningsprojekt i design utvecklas i relation till, är: barn & ungdomskultur; deltagande, interventioner & utvecklingsprocesser; kulturarv, migration & politik; organisation & management; åldrande & hälsa samt ätande & matkultur.”

Utlysningar publiceras på såväl svenska som engelska. E-brevutskick görs både via institutionens och fakultetens Forskarskolas externa och interna nyhetsbrev. Ansökan görs i GU:s digitala ansökningssystem. Ansökningarna ska innehålla en forskningsskiss/projektplan, CV/meritsammanställning inklusive portfolio, genomförda uppsatser och examensarbeten, redogörelse för samt intyg på relevanta meriter samt meritförteckning med kopior på examensbevis och bevis på särskild behörighet. Urvalet görs av en rekryteringsgrupp ledd av viceprefekt för forskning vid HDK. Antagningsgruppen läser var för sig samtliga ansökningar och gör ett första urval.

Processen vid antagning är enligt följande: Antagningskommittén gör först ett urval med avseende på behörighet och matchning till utlysningen, och därefter väljs ett femtontal ansökningar ut för särskild granskning av två externa sakkunniga, och de som valts ut kallas sedan till intervju. Urvalet bland de behöriga sökande görs med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen enligt de urvalskriterier som anges i forskarutbildningsämnet's allmänna studieplaner. Vid prövning av denna förmåga tillämpas följande bedömningsgrunder: det i ansökan beskrivna forskningsprojektets genomförbarhet samt relevans och angelägenhetsgrad i förhållande till ämnesbeskrivningen för design, förmåga till självständighet och kritiskt tänkande inom ämnesområdet och konstnärlig kvalitet och självständighet med erfarenheter på professionell nivå inom ämnet. Bedömningsgrunder för antagning är samma för filosofie respektive konstnärlig licentiat- eller doktorsexamen (se ASP).

Vid antagningsarbetet följer institutionen GU:s lokala antagningsordning för utbildning på forskarnivå, och beslut om antagning fattas av prefekt efter rekommendation av antagningskommittén. Antagningskommittén består även av representanter från konsthantverk och från annan institution inom fakulteten, det vill säga HSM, Högskolan för scen och musik eller Akademin Valand. Samma grupp antar även parallellt HDK:s doktorander i konsthantverk.

De sökande väljer inte vilken examen de vill gå mot vid ansökningstillfället, utan val av examen sker i samband med antagning och diskuteras ingående utifrån projektets innehåll och inriktning med huvudhandledare och studierektor. Utgångspunkten för denna diskussion är de båda allmänna studieplanerna i design, där skillnaderna mellan examina finns formulerade.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga, pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens i förhållande till utbildningen

HDK har en stark forskarmiljö som har utvecklats systematiskt genom strategisk internationell rekrytering de senaste åren. HDK har ett ökande antal lärare med forskarutbildning, för närvarande är 20 disputerade, och även flera av de konstnärliga lektorerna och professorerna har arbetat i forskningsprojekt och med konstnärligt utvecklingsarbete. Både vetenskaplig och konstnärlig kompetens är viktiga för doktorandernas avhandlingsarbeten. Designforskning är till skillnad från annan konstnärlig forskning mer etablerad och har funnits längre, se tidigare om bakgrund. Vidare har miljön byggts upp med hjälp av ett antal genomförda internationella doktorandprojekt finansierade av EU, Mistra Urban Futures och Sida, seniora forskningsprojekt finansierade av Vetenskapsrådet, Formas och Torsten Söderbergs stiftelse, postdoc-tjänster och PARSE (Plattform for Artistic Research Sweden). HDK är också engagerad i olika centumbildningar inom Göteborgs universitet. Se tidigare sid. 4-6.

Förutom de nu verksamma handledarna i design (se tabell 2) medverkar ett antal lektorer och professorer på olika sätt i forskarutbildningen, i kurser och seminarier (se tabell 3). Vidare deltar studierektor för forskarutbildningen, disputerad och aktiv forskare, vid etappseminarierna samt vid disputationer för att kvalitetsmässigt ha en helhetssyn över forskarutbildningen. Institutionens samlade kompetens kompletteras där behov finns med handledare och lärare från andra institutioner och fakulteter vid GU, Chalmers och genom vårt nordiska nätverk.

Enligt det lokala styrdokumentet *Regler för utbildning på forskarnivå för Göteborgs universitet – Doktorandreglerna* ska doktoranden ges möjlighet att ha kontinuerlig kontakt med handledarna för diskussion kring avhandlingens framskridande. Enligt fakultetsspecifika doktorandregler ska den totala omfattningen av handledningen vara minst 520 klocktimmar per doktorand fördelat på huvudhandledare 320 timmar och bihandledare 200 timmar. För huvudhandledare beräknas i genomsnitt 80 klocktimmar per doktorand och läsår och för biträdande handledare 40 klocktimmar per doktorand och läsår. I vissa fall kan doktoranden behöva en tredje bihandledare för exempelvis ett specifikt fält. I samband med den årliga uppdateringen av ISP sker en avstämning av erhållen handledningstid av studierektor.

Handledares och lärares vetenskapliga, konstnärliga och pedagogiska kompetensutveckling

Handledares vetenskapliga och konstnärliga kompetensutveckling sker via:

- 10 % kompetensutveckling för samtliga lärare inom tjänsten, vilket exempelvis kan användas för vetenskaplig och konstnärlig meritering samt konferenser.
- Medverkan i internationella och nationella nätverk.
- Konferensdeltagande.
- Medverkan i utställningar och workshops, nationellt och internationellt.
- Deltagande i och anordnande av forskningsseminarier och internationella konferenser (exempelvis PARSE/Plattform for Artistic Research Sweden).
- Uppdrag som opponent eller ledamot i betygsnämnd.

Lektorer och professorer har haft en lägsta procent forskningstid (10-20 %), vilket har ersatts med ett ansökningsförfarande för forskningstid. Ett antal professorer har redan forskningstid i tjänsten. Institutionen hade tidigare ett ansökningsförfarande för konstnärligt utvecklingsarbete, men detta ersattes av forskningstid i tjänst. Vid det planerade samgåendet med Valand 2020 kommer den nya institutionen att utlysa både medel för forskningstid och konstnärligt utvecklingsarbete.

Alla lärare vid GU genomgår ett högskolepedagogiskt kurspaket innehållande tre baskurser om totalt 15 hp och för doktorandhandledare en obligatorisk handledarutbildning för forskarutbildning om 5 hp med möjlig

påbyggnad, ytterligare 5 hp för så kallade erfarna handledare. Majoriteten av utbildningens verksamma handledare har genomgått den obligatoriska handledarutbildningen eller har motsvarande kompetens genom kurs på annat lärosäte. Förutom dessa kurser erbjuds flera fördjupande högskolepedagogiska kurser: kurser om specifikt bedömning och examination och olika kurser i frågor om digitala medier i högre utbildning samt även universitetets kurser om skydd av forskningsinformation och förebyggande av oredlighet i forskning. Samtliga högskolepedagogiska kurser ges av PIL-enheten (Pedagogisk utveckling och interaktivt lärande) där det också finns webbsidor med råd för doktorandhandledare vid GU.

Handledares och lärares möjlighet att följa samhällsutveckling med betydelse för handledning och undervisning

Handledare och lärare ges möjlighet att kontinuerligt följa samhällsutvecklingen inom design genom aktivt deltagande i olika forskningsnätverk, forskningskonferenser och projekt. I samband med seminarier, kurser och handledning kan doktorander ta del av dessa erfarenheter, vilket blir en hjälp i att ställa aktuella och relevanta forskningsfrågor och skapa insikt om designs roll i samhället. Handledarna i design är vidare aktiva och kopplade till olika tvärvetenskapliga centrubildningar inom GU och forskningsinstitut, som exempelvis RISE (Research Institutes of Sweden).

Säkring av kvalitet för handledning och undervisning

Uppföljning av handledares vetenskapliga, konstnärliga och pedagogiska kompetens sker genom medarbetarsamtal med chefen för designenheten.Handledningstimmar planeras enligt schabloner (se tidigare antal timmar per doktorand och läsår) i den individuella studieplanen (ISP), och enhetschef ansvarar för uppföljning. Uppföljning sker också genom att varje huvudhandledare, bihandledare och doktorandexaminator rapporterar antal genomförda handledningstimmar till utbildningshandläggare i slutet på varje termin. Från mars 2017 finns i universitetets elektroniska system för ISP ett särskilt fält i planen för att planera och följa upp handledningsmöten och ett annat fält där formerna för handledning fylls i. Här finns även ett fält för så kallat uppföljningssamtal, det vill säga när ISP följs upp, vilket sker minst en gång per år.

Handledarna deltar i fakultetens Handledarkollegium, ett kollegialt organ som består av samtliga handledare vid de tre institutionerna. Kollegiemöten genomförs en gång per termin, och ordförande är ledaren för fakultetens Forskarskola. Även fakultetens dekan och prodekan deltar. Ämnen som behandlas kan vara doktorandexaminatorns roll, former för etappseminarier och disputationer, relationen mellan institutionernas kurser och de fakultetsgemensamma kurserna. Kompetensutveckling har även skett i form av diskussioner kring PIL-enhetens kursmaterial ”Råd för doktorandhandledare”, där olika scenarier beskriver aktuella och centrala frågor som framför allt har med relationen handledare–doktorand att göra. Ett särskilt seminarium anordnades i samband med ett av Forskarskolans symposier kring boken, *Acts of Creation*, om handledning inom konstnärlig forskning, med redaktören Henrik Frisk, som deltog i den nationella Konstnärliga forskarskolan vilken drevs med medel från Vetenskapsrådet 2010-15. Handledarna är alltid inbjudna att delta i Forskarskolans symposier och workshops, som äger rum en gång per termin. En del av handledarna medverkar med egna presentationer eller leder och deltar i panelsamtal. I anslutning till symposierna arrangeras sociala sammankomster, där såväl doktorander som handledare deltar. Med hjälp av ovanstående samarbeten vid fakulteten och GU säkras en samlad kompetens i förhållande till forskarutbildningen i design.

Handledarbyte

Frågor om handledarfördelning inklusive handledarbyten hanteras av studierektor för utbildning på forskarnivå, och prefekt ansvarar ytterst och beslutar i dessa frågor för samtliga forskarutbildningsämnen vid institutionen. Rätten till byte av handledare regleras både i Högskoleförordningen och i GU:s gemensamma Doktorandregler. I det sistnämnda dokumentet anges att: ”Doktorand har rätt till byte av såväl huvudhandledare som biträdande handledare” och ”Prefekt ska vid en sådan begäran verka för ett snabbt och smidigt byte av handledare, i samråd med doktorandexaminatorn”. En skriftlig begäran om handledarbyte ska ställas till prefekt, som efter inventering av tillgänglig handledarkompetens tilldelar doktoranden en ny handledare. I första hand väljs denna nya handledare bland institutionens tillsvidareanställda personal; externa handledare anlitas i de fall detta bedöms vara kompetensmässigt nödvändigt. Vid byte av handledare ska den individuella studieplanen revideras. Doktoranden ska så långt som det är möjligt ges förutsättningar att bedriva utbildningen med den inriktning och studietakt som är angiven i den individuella studieplanen.

Förutsättningar

Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

På fakultetsnivå bildar alla doktorander, handledare, seniora forskare och postdocs en gemensam forskningsmiljö och forskarskola med deltagare från samtliga tre institutioner, oavsett ämne, och skapar därmed en tvärvetenskaplig och berikande miljö.

Kurser

Inom Forskarskolan genomförs de fyra så kallade baskurserna som är obligatoriska och ger grundläggande kunskaper i vetenskaplig och konstnärlig forskning. Medel avsätts från fakulteten med 500 000 kr/år för baskurserna samt lön motsvarande 50 % av heltid för en koordinator/handläggare och 40 % för Forskarskolans ledare.

På institutionsnivå är doktoranderna i design en del av institutionens forskarutbildningsmiljö tillsammans med doktorander i konsthantverk och estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap. Doktoranderna, främst i design och konsthantverk, samlas exempelvis i den lokala kursen/seminarieserien ”Mapping the Research Field of the Project” (”Att kartlägga projektets forskningsfält”).

De fyra baskurserna i fakultetens Forskarskola är följande (se även bilagor kursplaner och kursguider):

Baskurs 1: Reflexivt skrivande, 7,5 hp.

Baskurs 2: Om forskningsmetoder och forskningsdesign, 7,5 hp.

Baskurs 3: Den konstnärliga forskningens kunskapande, 7,5 hp.

Baskurs 4: Verka och kommunicera i en tvärvetenskaplig forskningsmiljö., 7,5 hp.

Baskurs 1:

Kursen ”Reflexivt skrivande” lokaliserar och diskuterar olika sätt att arbeta med text inom den forskning som bedrivs vid den Konstnärliga fakulteten. Kursen syftar till att synliggöra och diskutera en rad av dessa olika och för den konstnärliga forskningens och den pedagogiska forskningen inom det konstnärliga områdets adekvata skrivpraktiker. Kursen avser att vara lyhörd inför de olika forskningsprojektens särart och behov. Kursen fokuserar på och synliggör olika skrivsätt, och olika skrivpraktikers, betydelse i skapandet av det vetande den konstnärliga och pedagogiska forskningen alstrar. I kursen knyts skrivande till frågor om metod, etik, estetik, vetenskapsteori, ontologi och konstnärliga och vetenskapliga processer och visioner.

Baskurs 2:

Kursen förmedlar grundläggande forskningskompetens på forskarutbildningsnivå med inriktning på hur forskning kan konstrueras och kunskap organiseras; på hur metodfrågor och metodologi kan konstrueras och forskningsdesign kan läggas upp inom de konstnärliga områdena. Kursen introducerar och historiserar ifrågasatta forskningskonstruktioner inom konstområdet och inom universitetet som helhet. Den granskar hur forskarrollen kan beskrivas med avseende på forskningsetik och introducerar några av de sätt på vilka kunskapspraktiker och tolkningar av kunskapsformationer har beskrivits, kritiserats och omtolkats i den pågående diskussionen inom konstarterna.

Baskurs 3:

I kursen presenteras den konstnärliga forskningens historiska kontext och problematiserar utifrån denna de olika förhållningssätt, forskningsmetoder och teoribildningar som är relevanta inom forskningsfältet. Kursen fokuserar framförallt på frågor kring hur, och under vilka förutsättningar, den konstnärliga forskningskunskapen blir till och artikuleras.

Baskurs 4:

Kursen genomförs genom att delta i Forskarskolans aktiviteter, och bygger på att doktoranderna själva deltar i planerandet och anordnandet av terminsvisa, tvärdisciplinära symposier och workshops som ansluter till doktorandernas avhandlingsprojekt och aktuella forskningsfrågor. Även handledare och forskare är inbjudna till dessa aktiviteter.

Gemensamma styrdokument och verktyg inom Göteborgs universitet

Forskarutbildningen på HDK regleras bland annat genom Göteborgs universitets gemensamma doktorandregler och andra styrdokument för forskarutbildning på GU, exempelvis dokument för handläggningsordning för tillgodoräknande. Dokumenten finns samlade på GU:s webb och är lätt åtkomliga för doktorander och handledare. Övriga viktiga dokument för forskarutbildningen lokalt finns samlade i gemensamma mappar för forskarutbildningen på GUL, som är GU:s digitala lärplattform för utbildning. På GU:s webb finns också en webb-plats för alla doktorander på GU, ”Doktorand vid Göteborgs universitet”, som är mycket informativ om forskarutbildning, regelverk, rättigheter mm. Varje termin ordnas även en gemensam, obligatorisk introduktionsdag för nyantagna doktorander.

Under året och framöver kommer doktorandkurserna att läggas in och registreras i FUBAS som är ett systemstöd, där kursplaner kan arbetas fram och fastställas – motsvarande funktion har sedan länge funnits på de andra utbildningsnivåerna. På så sätt kommer det att bli lättare att få information om forskarutbildningskurser på andra institutioner inom GU, vilket kan medverka till ökat kunskapsutbyte mellan fakulteterna. Genom den gemensamma Forskarskolan utvecklas också gemensamma rutiner för forskarutbildning på de tre institutionerna.

Val av handledare sker i samråd med doktoranden och diskuteras också med studierektor utifrån en helhetssyn på institutionen. Minst en av handledarna ska vara professor eller docent. Handledare utses av prefekt. Huvudhandledaren ansvarar för att den individuella studieplanen revideras minst en gång per år i samverkan med doktorand och doktorandexaminator – doktorandexaminator är delaktig vid studieuppföljningen utifrån en helhetssyn samt övervakar att examensmålen uppfylls. Dekan beslutar om vilka som kan vara doktorandexaminatorer efter förslag från prefekt, och doktorandexaminator ska vara professor eller docent, dock kan dekan ge dispens för denna kompetens. Majoriteten av HDK:s doktorandexaminatorer innehar professors- och docentkompetens. Vem som är doktorandexaminator anges i den individuella studieplanen.

De olika rollerna vid examinationer formuleras tydligt i Doktorandreglerna. Doktorandkurserna examineras av kursexaminator, och dekan beslutar om vilka som kan vara kursexaminatorer på forskarutbildningsnivå efter förslag från prefekt, och prefekt utser kursexaminator. Kursexaminator ska vara professor eller docent, dock kan dekan ge dispens från kompetenskravet. Huvudhandledaren examinerar individuella läskurser och tillgodoräknanden av kurs på delegation av prefekt.

Två olika examina

Doktoranderna kan välja en utbildning mot filosofie licentiat- eller doktorsexamen eller konstnärlig licentiat- eller doktorsexamen. Skillnaderna mellan examina framgår av de allmänna studieplanerna, där den konstnärliga examen kräver resultat i dokumenterade konstnärliga forskningsprojekt, se även nedan. Ännu har ingen tagit en konstnärlig licentiat- eller doktorsexamen i ämnet design på HDK, men institutionen har i nuläget en doktorand mot konstnärlig licentiatexamen i design med beräknad examen hösten 2018. På hela Konstnärliga fakulteten finns i nuläget sjutton doktorander som antagits mot konstnärlig examen och fem doktorander har disputerat och har en konstnärlig doktorsexamen och en har tagit konstnärlig licentiatexamen – flera av dessa har också deltagit i den nationella Konstnärliga forskarskolans aktiviteter. På HDK finns tre av de doktorander som antagits mot konstnärlig doktorsexamen, då i forskarutbildningsämnet konsthantverk, samt den doktorand som tagit en konstnärlig licentiatexamen, också i konsthantverk.

Val av examen sker vid antagning och utgångspunkten är de allmänna studieplanerna. En gemensam diskussion utifrån dessa inbegriper doktorand, huvudhandledare och studierektor och inriktas på doktorandens skisserade projekt i ansökan – att välja examen utifrån projektets inriktning, innehåll, val av metoder och förväntade resultat. Det finns möjlighet att byta examen före 50%-seminariet om projektet

tagit en annan inriktning än vid studiestart. På engelska benämns de olika examina som Licentiate eller Doctor of Philosophy in Design eller Licentiate eller Doctor of Philosophy in Fine Arts in Design.

Båda grupperna doktorander på Konstnärliga fakulteten läser samma obligatoriska baspaket av kurser och deltar i gemensamma symposier och workshops som anordnas inom Forskarskolan. Valet av mer specifika kurser skiljer sig dock åt, liksom val av forskningsmetoder som kan ha en mer vetenskaplig inriktning eller övervägande konstnärlig inriktning. Det konstnärliga arbetet står i centrum i utbildningen mot konstnärlig examen och doktorsavhandlingen/det konstnärliga dokumenterade forskningsprojektet ska resultera i en konstnärlig produktion som står i dialog med framställningen i övrigt. Utbildningen mot filosofie examen resulterar i en vetenskaplig avhandling, men innehåller normalt även gestaltande moment som står i dialog med framställningen i övrigt. Dessa skillnader formuleras i de allmänna studieplanerna.

Genom att ha två olika examina kan samarbeten och dialoger med traditionellt akademiska och konstnärliga miljöer främjas – detta belyses bland annat genom HDK:s deltagande i GU:s satsning på tvärdisciplinära miljöer, där HDK ingår i flera centrumbildningar. Båda examina leder till en forskarkompetens i konstnärlig forskning.

Resurser och driftsbudget för doktorander

Institutionen avsätter resurser i form av arbetsplatser och datorer, samt driftsmedel för kostnader för resor, konferenser, material mm med 20 000 kr/år per doktorand, totalt 80 000 kr. Budget för driftsmedel bifogas den individuella studieplanen (ISP) och revideras varje år i samband med att ISP uppdateras. För särskilt kostnadskrävande projekt kan extra medel sökas hos prefekt. Dessutom avsätts resurser om normalt 100 000 kr i samband med disputation för grafisk formgivning och tryck av avhandling samt arvoden, resor mm för opponent och betygsnämnd. Doktoranderna har även möjlighet att årligen ansöka om stipendier för resekostnader genom utlysningar på fakultetsnivå och vid Göteborgs universitet. Doktoranderna innehar doktorandanställningar från dag ett, och alla frånvarodagar som rapporteras in i personalsystemet som sjukdom, VAB, tjänstledigt utan lön osv genererar förlängning av doktorandtjänsten med exakt samma antal dagar, och inga avdrag görs för karensdag. Institutionstjänstgöring förlängs med exakt samma antal dagar (hela och halva dagar) på samma sätt.

Nätverk

Flera av doktoranderna i design har ingått och ingår också i större internationella och nationella forskningsmiljöer som DESMA, TRADERS, Mistra Urban Futures, RISE och centrumbildningarna vid Göteborgs universitet: Centre for Critical Heritage Studies, Centre for Global Migration and Business & Design Lab samt Sahlgrenska Akademin, Chalmers (Centrum för världens arkitektur) och Lunds universitet (Inst. för miljöpsykologi). Nationellt har HDK:s doktorander deltagit i kurser och seminarier vid Designfakulteten, ResArc (nationell forskarskola i arkitektur) och den Konstnärliga forskarskolan. Samverkan har också skett med Röhsska museet där fyra av HDK:s doktorander var anställda under en period genom externfinansiering från Göteborgs Slöjdförening.

De EU-finansierade projekten DESMA och TRADERS har inneburit och initierat fortsatta samarbeten med Aalto University och Politecnico di Milano respektive LUCA School of Arts, Design Academy Eindhoven, Chalmers/Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik, Royal College of Art/School of Architecture, KU Leuven/Planning and Development and the Architecture and Culture Theory research units. Mer information om projekten med länkar finns på HDK:s webb under Forskning/Forskningscentra och nätverk.

HDK har starka internationella nätverk, och doktoranderna har goda möjligheter att presentera papers vid olika konferenser inom sina forskningsområden vilket framgår av ISP. Cumulus, den globala nätverksorganisationen för design, arrangerar årligen flera konferenser där doktoranderna har presenterat papers. HDK har varit aktiva under lång tid i Cumulus. Globalt spelar också Design Research Society en viktig roll och i Norden designforskningsnätverket Nordes. Flera av doktoranderna har presenterat papers på Nordes konferenser. SAAR (Summer Academy for Artistic Research), ett nordiskt samarbete, organiserar sommarkurser/internat där doktoranderna på Konstnärliga fakulteten deltar.

HDK har tät kontakt med European League of Institutes of the Arts (ELIA) som bland annat koordinerade forskarutbildningsnätverket SHARE. SHARE har gett ut *SHARE Handbook for Artistic Research*

Education – en av redaktörerna för denna handbok är Mick Wilson, prefekt och forskare på Akademien Valand som också har undervisat doktoranderna i Forskarskolans baskurs 2.

Genom Business & Design Lab, samarbetet mellan HDK och Handelshögskolan, GU som administreras av HDK, har HDK även samverkan med Design Management Academy, The European Academy of Design och Design Management Institute, som organiserar forskarkonferenser där seniora forskare och doktorander har presenterat papers.

Utformning, genomförande, resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att doktoranden, när examen utfärdas, kan visa bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

Måluppfyllelse genom kurser

De fyra obligatoriska baskurserna inom Forskarskolan på fakulteten har tidigare beskrivits. Här ingår baskurs 2 som fokuserar på metoder, där kunskaper om vetenskaplig metodik och konstnärliga forskningsmetoder diskuteras och prövas, och även baskurs 3 behandlar metodik. Dessa kurser svarar mot allmänna nationella mål för doktorsexamen ur HF samt de fakultetsgemensamma målen för doktorsexamen, som formuleras i 3.6 i den allmänna studieplanen. Doktoranderna kompletterar vanligtvis baskurserna, som ger en grund att bygga vidare på, med kurser som ansluter specifikt till det egna forskningsprojektet, genom exempelvis Gothenburg Research Institute (GRI); Handelshögskolan GU; Mistra Urban Futures/Chalmers; Designfakulteten; ResArc eller som för de tidigare EU-finansierade projekten inom nätverken, exempelvis Aalto University. Förutom anordnade kurser genomförs också individuella läskurser där fördjupning sker i det egna specifika forskningsfältet.

På HDK ges kursen/seminarieserien ”Mapping the Research Field of the Project” (”Att kartlägga projektets forskningsfält”) som omfattar 7,5 hp. Kursen ges på engelska, är löpande och har deltagare från design och konsthantverk, och forskarutbildningsämnena går ofta in i varandra. Referenser som tagits upp i kursen är bland andra Richard Sennett, Tim Ingold, Bruno Latour, John Dewey, Martin Heidegger, Elizabeth Grosz, Sara Ahmed och Michel Foucault.

Kursen är organiserad som en gemensam seminarierie och workshop, där varje deltagande doktorand ansvarar för två egna seminarier. Doktoranden tar fram en eller flera av de texter och/eller verk som är betydelsefulla för det egna forskningsfältet. Texten och materialet studeras, läses och analyseras av samtliga seminariedeltagare och under seminariet är ansvarig doktorand diskussionsledare. Frågor som belyses under seminariet är exempelvis teori/kunskapsbildning, metod, kontext, relevans, etiskt och kritiskt förhållningssätt, det vill säga hur och vad i materialet som påverkar forskningsprojektet. Efter varje seminarium sammanfattar samtliga doktorander en individuell, kort text om hur det presenterade materialet och diskussionen under seminariet relaterar till hans/hennes forskningsprojekt. Under kursens gång lär doktoranderna känna de andra doktorandernas forskningskontexter, och kursen skapar därmed basen för en gemensam kunskapsdiskurs på HDK, som är framåtsyftande och som parallellt följer deltagarnas projekt. Kursen löper kontinuerligt under forskarutbildningen, och det ges även möjlighet att bjuda in en eller flera gäster, som kan kopplas till det egna forskningsfältet. I kursen ingår ett undervisningsmoment i informationssökning med inriktning mot det konstnärliga fältet genom Konstabiblioteket, Universitetsbiblioteket, GU. Efter avslutad kurs förväntas doktoranden kunna redogöra för det egna projektets forskningsfält samt för hur det egna forskningsprojektet förhåller sig till andra forskningsfält, det vill säga kan visa bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet design.

Förutom de fyra baskurserna samt de individuella läskurserna svarar ”Mapping the Research Field of the Project” mot examensmålet ”visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet”. Doktoranderna kan efter genomgången kurs bland annat förstå innebörden av centrala begrepp inom designforskning och har erhållit kunskap om den egna forskningsdisciplinen samt om närliggande forskningsdiscipliner. Grund för bedömning är en skriftlig reflektion, se tidigare beskrivning av kursen. Samtliga doktorander ges individuell respons på den examinerade texten av kursansvarig.

Kursen utvärderas skriftligt med hjälp av en kursvärderingsenkät och gemensam utvärderande diskussion. I senaste diskussionen framgick att doktoranderna uppfattar att kursen positivt bidrar till att skapa en gemensam forskningsmiljö samt att de får insyn i varandras forskningsprojekt och hur de arbetar i projekten, och man kan få uppslag av de andra till nya referenser för det egna forskningsprojektet. På så sätt blir inte det egna avhandlingsarbetet så ensamt och individuellt inriktat. Viss kritik har funnits i att doktoranderna är i olika skeden i sina avhandlingsarbeten och att kursen löper kontinuerligt, det vill säga man har inte gemensam kursstart och kursavslut/examination. Detta har åtgärdats genom att kursansvarig träffar nya doktorander individuellt för att gå igenom kursplan, om skrivande av reflektion samt hur de kan använda kursen till att utveckla de egna projekten. Det uppfattas som positivt att kursens öppna struktur ger en frihet att själv påverka innehåll och upplägg.

Önskemål finns om fler specifika doktorandkurser på HDK, och uppslag för fler kurser finns och har diskuterats, bland annat i HDK:s Forskningsråd. Dock krävs en större grupp doktorander vid anordnandet av kurser, som i den kurs som redan finns på HDK och som är gemensam för ämnena design och konsthantverk. 2020 kommer HDK organisatoriskt att gå ihop med Akademin Valand, vilket ger bättre förutsättningar med fler doktorander som kan delta i institutionsbaserade doktorandkurser. Diskussioner har redan påbörjats om inriktning/tema och innehåll i fler doktorandkurser på den framtida gemensamma institutionen.

Den metodkurs, baskurs 2, som erbjuds svarar mot målet som handlar om att visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet: I kursen stödjer lärandemålen kunskap i metodologi genom att doktoranden efter genomgången kurs ska visa kunskap om metodologi i allmänhet och om den metoddiskurs som är relevant för doktorandens specifika forskningsområde i synnerhet.

Måluppfyllelse genom etappseminarier och disputation

Etapptseminarierna är formella kontrolltillfällen för att löpande kunna säkra måluppfyllelse. Vid fakulteten ventileras avhandlingsarbeten vid fyra tillfällen. Vid 25%-seminariet ska projektets syfte och upplägg samt en inledande del eller ett delprojekt presenteras som kan sägas motsvara 25 % av avhandlingen, vid 50%-seminariet ska minst hälften av arbetet föreligga för att kunna bestämma fortsatt inriktning och vid 80%-seminariet, som är internt, mer med prägel av arbetsseminarium, ska större delen av projektet presenteras motsvarande 80 %. Vid slutseminariet ska avhandlingen föreligga i sin helhet i en preliminär version. Dekan beslutar om disputation efter anhållan av huvudhandledare, doktorandexaminator och prefekt. Val av opponent och sammansättning betygsnämnd diskuteras i en grupp som består av huvudhandledare, biträdande handledare, doktorandexaminator samt studierektor, och gruppen måste vara enig om att doktoranden kan gå upp till disputation. Samma grupp diskuterar även val av diskutant vid etappseminarierna. I ansökan för disputation intygas att avhandlingens kvalitet har prövats i ett offentligt slutseminarium, där arbetet har förelagat i sin helhet och granskats av extern diskutant, samt i övrigt enligt gällande regelverk för utbildning på forskarnivå vid Konstnärliga fakulteten samt Doktorandreglerna.

Etapptseminarierna kring det egna avhandlingsarbetet är viktiga vad gäller säkerställande av måluppfyllelse i relation till kunskap och förståelse i ämnet. Genom etappseminarierna ges doktoranderna successivt möjlighet att skapa en bred kunskap och förståelse för ämnet genom att avhandlingsarbetena prövas i offentlig kontext och belyses samt kritiserar av extern diskutant. I direkt anslutning till etappseminarierna träffas doktorand, samtliga handledare och doktorandexaminator i ett gemensamt uppföljningssamtal och diskuterar avhandlingens kvalitet i relation till det genomförda seminariet, såväl som doktorandens möjlighet att slutföra avhandlingsarbetet i tid som måluppfyllelse i relation till kunskap och förståelse. Här diskuteras också förslag till kompletteringar vad gäller kunskap i ämnet. Disputationen är det slutliga säkerställandet av måluppfyllelse i relation till kunskap och förståelse i ämnet.

Måluppfyllelse genom seminarier, konferenser och utställningar

Doktoranden följer seminarier i olika forskarutbildningsmiljöer, inom den egna institutionen, på fakulteten, bland annat genom Forskarskolan, och inom Göteborgs universitet och de centrumbildningar som HDK är del av. Seminarier och workshops med inbjudna gäster anordnas på enheten för design, där andra lärare och professorer inom kollegiet också deltar. Genom Forskarskolan ordnas, inom ramen för baskurs 4, en gång per termin symposier och workshops, som doktoranderna själva har stort inflytande över, eftersom de styr innehållet utifrån aktuella frågeställningar i de olika doktorandprojekten och planerar seminarierna antingen i grupper från flera institutioner eller den egna institutionen. Särskild budget finns för dessa och internationella gäster bjuds in. Symposierna brukar pågå två dagar och workshop en halv dag. Doktorandernas etappseminarier äger rum på HDK och annonseras brett genom Forskarskolans nyhetsbrev samt genom HDK:s webb. Dessa seminarier med extern diskutant är helt öppna publikt och brukar vara välbesökta.

Därutöver anordnar PARSE så kallade PARSE Dialogues, ibland i samarbete med Forskarskolan och dess doktorander. Dialogerna är tvärvetenskapliga och består av internationella forskare där aktuella teman presenteras och diskuteras. Aktuella teman är Art & Migration, Art & Work och Intersectional Engagement.

Doktorandernas deltagande i seminarier och nationella och internationella konferenser och utställningar svarar upp mot måluppfyllelse i kunskap och förståelse genom peer-review av konferensbidrag eller verk. Doktoranderna deltar ofta i internationella konferenser, vilket framgår av deras individuella studieplaner. Vistelse vid utländskt lärosäte har genomförts genom deltagande i kurser och aktiviteter i de EU-finansierade projekten DESMA och TRADERS. Inom ramen för TRADERS har en slututställning för projektet gjorts, och andra doktorander har också genomfört utställningar, exempelvis i Japan men även lokalt i Göteborg genom bland annat Svensk Form, och i Stockholm. Verk för utställning bedöms i vissa fall ha genomgått peer-review beroende av kontext. Deltagande i konferens vid presentation av abstract/paper eller poster och genomförande av utställning är poänggivande aktivitet för att uppmuntra till deltagande i utställningar och konferenser, och detta möjliggörs genom att varje doktorand tilldelas medel 4 x 20 000 kr totalt under studietiden. Flera av handledarna skriver papers och artiklar tillsammans med sina doktorander.

Ytterligare verktyg och rutiner för att säkerställa måluppfyllelse

Handledningen och den progression som sker genom den är ett centralt verktyg i sammanhanget, och handledaren har även stöd av ISP vad gäller säkerställande av examensmålen, se nedan.

Det elektroniska systemet för individuella studieplaner (ISP) är ett systematiskt, återkommande verktyg för kopplingen mellan examensmål och lärandeaktiviteter för den enskilda doktoranden i syfte att säkerställa att samtliga examensmål ska uppfyllas. Sedan maj 2016 finns samtliga examensmål för licentiat-/doktorsexamen återgivna i ISP:n, och för vart och ett anges hur uppfyllandet av examensmålet i fråga nås för den enskilde doktoranden. Det kan handla om fältarbete, deltagande i kurser inom eller utanför institutionen, deltagande i konferenser och utställningar på nationell eller internationell nivå, färdigställandet av avhandlingen, undervisning i grundutbildning/avancerad nivå inom ramen för institutionstjänstgöring och olika former av samverkan med det omgivande samhället. Doktorandernas driftsbudget är knuten till planerade aktiviteter i ISP, exempelvis kostnader för resor för fältarbete och deltagande i konferenser och utställningar och planering av budget bifogas ISP. Datum för planerade och utförda etappseminarier och planerad disputation förs också in i ISP.

Huvudhandledaren ansvarar för att ISP upprättas/revideras i samråd med doktorand och doktorandexaminator, och den godkänns av doktorand, huvudhandledare, doktorandexaminator och fastställs slutligen av prefekt. Prefekt är huvudansvarig för upprättande och revidering av ISP, och revidering sker minst en gång per år, och även vid större, uppkomna förändringar. Upprättande av ISP sker inom två månader efter studiestart. Uppföljning av den enskilde doktorandens utbildning och progression sker genom den granskning som sker i samband med revidering av ISP. Studierektor för forskarutbildningen på HDK granskar också alla ISP, och även biträdande enhetschefen är involverad i de delar som handlar om anställningen. Återkoppling sker till doktorand, samtliga handledare, doktorandexaminator, studierektor och biträdande enhetschef. En viktig del av återkopplingen finns inbyggd i systemet, eftersom ISP måste godkännas av doktorand, huvudhandledare och

doktorandexaminator innan den slutgiltigt kan fastställas av prefekt. Studierektor och biträdande enhetschef kan se planerna i systemet men kan inte ändra något. Systemet har inbyggda rutiner för ”återremiss” till doktorand och handledare av en ISP som exempelvis doktorandexaminatorn bedömer som ofullständig, vilket underlättar säkerställandet av att den slutgiltigt fastställda ISP:n innehåller alla erforderliga uppgifter. Doktorandexaminator har ett särskilt ansvar för att doktorandens utbildning som helhet uppfyller examensmålen (kurs- och avhandlingsdel/ uppsatsdel). Institutionens doktorandexaminatorer medverkar även vid doktorandens etappseminarier.

Kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att stärka måluppfyllelsen i forskarutbildningen görs på olika nivåer. Forskningsrådet behandlar kontinuerligt forskarutbildningsfrågor och forskarutbildningen är en stående punkt vid mötena. Här diskuteras kurser och kursvärderingar och andra angelägna frågor som fakultetens Forskarskola, kursutbud och gemensamma seminarier/workshops. Eventuella förslag diskuteras i Forskningsrådet för att därefter beslutas av prefekt. På fakultetsnivå behandlas kvalitetshöjande åtgärder i Forskarskolans styrgrupp, den plattform som hanterar kvalitetssäkringsfrågor i Forskarskolan.

Utformning, genomförande, resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att doktoranden, när examen utfärdas, kan visa förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranden ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Måluppfyllelse genom kurser

Efter att ha examinerats i baskurs 2 kan doktoranden visa förmåga att beskriva valet av forskningsmetod för genomförande av sitt forskningsarbete samt redogöra för olika möjligheter och orsaker till sina val. Denna grundläggande metodkurs kompletteras ofta av doktoranderna med en mer specifik metodkurs som direkt anknyter till det egna forskningsområdet (se avklarade kurser och tillgodoräknade kurser i doktorandernas ISP). De metoder som används och kombineras är både teoretiska och praktikbaserade, exempelvis: fallstudier, fältstudier, arkivstudier, design innovationer, design interventioner, kollaborativa designprocesser (ofta organiserande och analys av workshop som verktyg i deltagande processer), aktionsforskning (Actor-Network Theory som ramverk för metod), självnografisk metod, fenomenologiskt baserade observationer, kvalitativa djupintervjuer, prototyping, självkultivering och rörelseimprovisation. Forskningsarbetet innebär också utvecklandet av nya metoder – en av doktoranderna kallar sin metod för ”Sketch and Talk” och utvecklar den i en större forskningskontext inom kriminal- och rättspsykiatrisk vård. Forskningen som bedrivs är ofta interdisciplinär och/eller transdisciplinär.

Baskurs 1 ”Reflexivt skrivande” kompletteras av en serie workshops, som leds av en språkhandledare i engelska från Göteborgs universitets enhet för akademiskt språk, där fokus är på skrivande av artikel för internationell publicering.

I baskurs 3 studeras tidigare avhandlingar för att analysera och kritisera formen för doktorsavhandling, och under hösten 2018 kommer ett gemensamt symposium att anordnas med fokus på olika former av avhandlingar.

I baskurs 4 presenterar och diskuterar doktoranderna de egna avhandlingsarbetena under de terminsvisa symposier som anordnas genom den gemensamma Forskarskolan.

Måluppfyllelse genom handledning, etappseminarier och konferenser

Den egna avhandlingen granskas vid de olika publika etappseminarierna, och då särskilt av extern diskutant. Här granskas avhandlingen kritiskt även av de andra doktoranderna och seniora forskare. Metoder diskuteras och utvärderas också vid handledning och vid det uppföljande seminariet efter etappseminariet, där doktorand, huvudhandledare, biträdande handledare och doktorandexaminator deltar.

Doktoranderna deltar ofta i nationella och internationella konferenser och symposier (poänggivande aktivitet) med konferensbidrag som genomgått peer-review, och genom de EU-finansierade projekten har naturligt olika internationella kontaktytor uppstått.

Tidsram

Planeringen av etappseminarier görs i ett långt perspektiv och samtliga seminarier planeras in tidsmässigt redan vid studiestart, se respektive ISP, där också en preliminär tidsplanering finns under rubriker som pågående, avklarade och planerade moment i avhandlingsarbetet, se punkt 6 i ISP. Denna tidsplan uppdateras minst en gång per år då ISP:n revideras. Den mer detaljerade tidsplaneringen sker i dialog med huvudhandledaren och ser ut på olika sätt beroende på projektets inriktning, och tidsplanen är också beroende av olika samarbeten med andra parter i projekten.

Disputation ska anmälas och godkännas av dekan senast två månader före disputationsdatum. En detaljerad mall/checklista finns för tidsplan fram till disputation. Spikning sker både elektroniskt och manuellt tre veckor före disputation.

I dialog

Doktoranderna i design samverkar på många olika sätt med samhället i övrigt, se avsnitt ”Arbetsliv och samverkan” och i ISP under punkt 4. Flera av doktoranderna arbetar med workshops som metod, både som anordnare och deltagare, och har därför organiserat workshops i Sverige och internationellt, exempelvis i Kenya och Belgien.

Doktoranderna undervisar på grund- och avancerad nivå och för deras insatser förlängs studietiden med motsvarande tid. Doktoranderna bidrar med specifik kunskap inom det egna kunskapsområdet och handleder exempelvis studenter och organiserar workshops. Flera av doktoranderna har genom tjänster en direkt koppling till undervisning: en av doktoranderna har varit professor på LiU/Malmstens, en är tjänstledig från sin tjänst som universitetslektor på HDK Stenebyskolan och en annan arbetar parallellt med sin tjänst som universitetsadjunkt på HDK Design.

I slutfasen av arbetet med avhandlingen samarbetar varje doktorand med en grafisk designer (vanligtvis lärare i grafisk design på HDK) som gör den grafiska formen för avhandlingen för att medverka till att avhandlingen på bästa sätt ska kommunicera utåt. Detta moment är också lärorikt för att närma sig den situation man ofta befinner sig i som senior forskare då publikation ska produceras. En fast budget, som ligger utanför doktorandens driftsbudget är avsatt för detta, och denna budget inkluderar även tryckkostnad och kostnader för opponent och betygsnämnd.

Ytterligare verktyg och rutiner för att säkerställa måluppfyllelse

Se under motsvarande rubrik i ”Måluppfyllelse – kunskap och förståelse”.

Utformning, genomförande, resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att doktoranden, när examen utfärdas, kan visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Måluppfyllelse genom kurser

I baskursernas lärandemål finns formuleringar som rör examensmålen att visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Baskurs 2, 3, och 4 behandlar etik ur olika aspekter och även enskilda seminarier har anordnats med fokus på etik. Tema för de terminsvisa symposierna har bland annat varit "Art & Violence", "Ethics in Practice: An introduction to issues, frameworks, processes, forms in contemporary research in the artistic field" och för workshops "Plagiarism". Symposier och workshops anordnas till stor del av doktoranderna själva, vilket innebär att doktorandernas egna pågående avhandlingsarbeten blir utgångspunkt för tematik och innehåll.

Efter godkänd examination i kursen "Mapping the Research Field of the Project" förväntas doktoranden ha erhållit en förmåga att "relatera kritiskt till sitt eget och andras forskningsfält med avseende på etik och samhällsrelaterad kontext" och kan "kritiskt värdera referenser, såväl text som verk". Fakultetens baskurs 3, "Den konstnärliga forskningens kunskapande", ger doktoranderna en förmåga att "kunna välja och motivera ett relevant teoretiskt ramverk och en relevant forskningsmetodik" samt att "kritiskt förhålla sig till det konstnärliga forskningsfältet, dess etik och samhällsrelaterade aspekter i förhållande till den konstnärliga och vetenskapliga kunskapsproduktionen". Kurser i forskningsetik för doktorander och forskare ges även på universitetsnivå, exempelvis kursen "Skydd av forskningsinformation samt förebyggande av oredlighet i forskning".

Måluppfyllelse genom handledning, produktion av konstnärliga verk, textproduktion och seminarier

Handledaren har en viktig uppgift i doktorandens måluppfyllelse när det gäller att nå intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet och göra forskningsetiska bedömningar. Handledarna instruerar och har en dialog med varje doktorand om nödvändiga steg avseende forskningsetik i samband med produktion av text och konstnärliga verk.

Flera av doktoranderna arbetar med fältstudier vilket ställer frågor om forskningsetik. En doktorands arbete/delstudie inom rättspsykiatri har etikprövats (Franz James). Diskussioner pågår om fler doktoranders projekt på HDK ska etikprövas.

Förutom i processen med handledaren, visar doktoranden måluppfyllelse i samband med presentationer av eget arbete, i kurser och seminarier och vid konferenser och i utställningar. I flera av de kurser som erbjuds ingår forskningsetik, och under hösten kommer ett arbete att påbörjas med avsikt att föra in forskningsetik och oredlighetsfrågor som ett obligatoriskt moment ännu tydligare i någon av Forskarskolans baskurser.

Vid etappseminarierna lägger doktoranderna fram sina avhandlingsmanus och konstnärliga verk även för doktorandkollegor och forskare. På motsvarande vis ges doktoranden möjlighet att i samband med konferenser och utställningar uppnå målet att nå intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet genom att presentera och pröva papers och publicera dessa i konferensrapporter eller andra publikationer eller att publicera verk i utställningar. Doktoranderna skriver och presenterar ofta papers eller posters, och några har skrivit flera artiklar som publicerats (se ISP). Två av doktoranderna planerar att göra en sammanläggningsavhandling respektive -uppsats.

Handledarna har även stor betydelse när det gäller doktorandens möjlighet att nå examensmålet att visa fördjupad insikt om vetenskapens och konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. Dessa frågor lyfts i samband med handledning och

etappseminarier.Handledaren är vaksam på, stödjer och utmanar doktoranden att i vetenskapliga och konstnärliga samtal och produktion av text och verk kvalificera sig, så att målet är uppfyllt vid forskarutbildningens slut.Handledarna skriver ibland papers tillsammans med doktoranden.

Doktoranderna ges tillfällen att, i såväl undervisning som vid populärvetenskapliga presentationer av sina avhandlingsarbeten, möta företrädare från professionsfältet. I dessa sammanhang ställs ofta doktoranden inför frågor som kräver reflektion och ställningstaganden kring vetenskapens och konstens roll i samhället.

Ytterligare verktyg och rutiner för att säkerställa måluppfyllelse

Se under motsvarande rubrik i ”Måluppfyllelse – kunskap och förståelse”.

Utformning, genomförande, resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Jämställdhet i forskarutbildningen

I forskarutbildningen på HDK kretsar många av forskningsfrågorna kring jämställdhet och genus och flera avhandlingar genomsyras av kritiska och analytiska synsätt kring dessa och andra aktuella samhällsfrågor, som migration, rättspsykiatriska vårdmiljöer, deltagande design, barnperspektiv, normkritik och gentrifiering. I kursen ”Mapping the Research Field of the Project” delar doktoranderna sina referenser med varandra och under själva kursseminariet reflekterar, kritiserar och analyserar doktoranderna varandras källor i förhållande till avhandlingsprojektet. Även de terminsvisa, fakultetsgemensamma symposierna och workshops präglas av doktorandernas egna forskningsfält där teman belyser jämställdhet och genus.

Jämställdhet inom Göteborgs universitet och HDK

HDK följer policyn och handlingsplanen för likabehandling vid Göteborgs universitet som innebär att en likabehandlingsrepresentant är utsedd som också ingår i Institutionsrådet och därmed kan bevaka likabehandlingsfrågorna vid samtliga viktiga beslut. För alla lönekategorier (även professorer) är det lika löner oavsett kön. Institutionen har ambitionen att mångfald ska eftersträvas. Göteborgs universitet arbetar 2016-2019 med regeringsuppdraget att jämställdhetsintegrera all sin verksamhet. Satsningen syftar till att initiera, stärka och vidareutveckla arbetet med jämställdhetsintegrering och fokuserar på att skapa strukturella förutsättningar för jämställdhet. Målet är att hela lärosätet ska analyseras utifrån och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Under 2017 bjöds HSM, Högskolan för scen och musik, som deltagit som pilotinstitution i arbetet med jämställdhetsintegration, in till HDK:s personaldag för att berätta om detta. Även personer från sekretariatet för Genusforskning bjöds in. Våren 2018 kom Göteborgs universitets koordinator för jämställdhetsintegrering till personaldagen, och under hösten kommer arbetet med institutionens jämställdhetsintegrering att intensifieras.

Utformning, genomförande, resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

Göteborgs universitets kvalitetsarbete grundas i universitetets uppdrag, Vision 2020 (formulerar mål och strategier för verksamhetens utveckling) och i den tradition för kvalitetsarbete som utvecklats vid universitetet. Här kan bland annat nämnas kollegial granskning som är ett signum för akademins kvalitetsarbete inom såväl forskning som utbildning. Vid Göteborgs universitet genomförs sådan granskning genom olika typer av kollegiala auditar och utbildningsutvärderingar, vilket också sker regelbundet vid Konstnärliga fakulteten. Representanter från flera olika fakulteter och institutioner inom GU genomförde 2015-16 ett benchmarkingprojekt. I projektet utarbetades en handlingsplan för förbättringar i forskarutbildningen på HDK, och de flesta föreslagna förändringarna har också genomförts.

Ansvaret för utbildning på forskarnivå följer den formella linjeorganisationen enligt Göteborgs universitets arbetsordning. Fakultetens prodekan är ledamot av det utskott för utbildning på forskarnivå som är knutet till den universitetsgemensamma Utbildningsnämnden. Utskottet verkar för gemensamma principer samt bidrar till kvalitetssäkring.

Forskarskolan vid Konstnärliga fakulteten har en *styrgrupp* som är ett fakultetsorgan och verkar som en plattform för kvalitetssäkring genom hantering av kvalitetssäkringsfrågor uppkomna vid institutionerna och i Forskarskolan. Styrgruppen leds av Forskarskolans ledare. Styrgruppen utgörs av Forskarskolans ledare, viceprefekter/motsvarande från de tre institutionerna, tre doktorandrepresentanter vilka även utgör ledningen i fakultetens Doktorandråd. I styrgruppen ingår även fakultetens prodekan, för återkoppling till/från fakultetsledningen och Utbildningsnämndens utskott för utbildning på forskarnivå. Styrgruppen arbetar med strategisk och kvalitativ utveckling. En stående punkt är att varje institution samt Doktorandrådet delger mötet aktuella frågor. I styrgruppen planeras, genomförs och utvecklas även Forskarskolans kurser, konferenser, workshops och Handledarkollegiets möten planeras och avrapporteras. Dessutom har viceprefekterna för forskarutbildning/motsvarande gemensamma träffar i den så kallade *arbetsgruppen för Forskarskolan* som sammanträder en gång/månad och leds av Forskarskolans ledare. I arbetsgruppen diskuteras eventuella kvalitetsproblem och återkopplas till styrgruppen, studierektorer, Doktorandråd och fakultetens Handledarkollegium.

Kvalitetsfrågor diskuteras även i *fakultetens Handledarkollegium* som har möte en gång per termin. Här diskuteras övergripande frågor som de två olika examina, former för examination, anvisningar för diskutanter, opponenter mm.

På fakultetsnivå finns en *beredningsgrupp för forskning* (FOB) för beredning av fördelning av forskningsanslag, strategiska medel samt uppföljning och kvalitetssäkring, och där ingår institutionernas viceprefekter för forskning, ledaren för Forskarskolan, en representant för PARSE, en masterstudent och en doktorand. Beredningsgruppen leds av dekanen eller annan som fakultetsstyrelsen utser.

Prefekten har det övergripande kvalitetsansvaret för institutionens forskarutbildning. Till sin hjälp har prefekten flera funktioner som på olika sätt arbetar med kvalitetsfrågor vad gäller handledning och undervisning:

- *Viceprefekt för forskning* som leder Forskningsrådet och ansvarar för att diskutera och ge rekommendationer vad gäller innehåll och kvalitet för institutionens forskarmiljö.

- *Studierektor för forskarutbildningen* som har det övergripande ansvaret för forskarutbildning, och är institutionens representant i arbetsgruppen för fakultetens Forskarskola. Studierektorn har möten med doktorandgruppen regelbundet. Studierektor har visst kvalitetsansvar för forskarutbildningen på HDK och gör en övergripande granskning av samtliga individuella studieplaner då de uppdateras och har ansvar för att de allmänna studieplanerna revideras för att vara aktuella, exempelvis vid en utlysning av nya doktorandtjänster. Studierektor organiserar även, i samråd med handledare, doktorandexaminator och doktorand, etappseminarier och disputationer, och är med i diskussionen om val av diskutant, opponent och ledamöter i betygsnämnd utifrån en helhetssyn på institutionen.

- *Forskningsrådet* som arbetar med kvaliteten i forskning och forskarutbildning. Vid rådets möten en gång i månaden är utbildning på forskarnivå en stående punkt. Se även tidigare om kursvärderingar sid. 14.

- Institutionens handlings- och verksamhetsplan för 2017-2019 i vilken anges mål för att säkra kvaliteten på forskarutbildningsmiljön. Prefekt ansvarar för att planen följs upp.

- Det lokala *Handledarkollegiet på HDK* som leds av studierektor och har möten två gånger per termin. I detta forum diskuteras ingående och mer detaljerat kvalitetsfrågor utifrån utbildningen innehåll och progression, mer med fokus på forskarutbildningsämnena på HDK.

- ISP samt det uppföljningsarbete som följer med ISP.

- Kursvärderingsarbete (se avsnitt "Doktorandperspektiv", sid. 21.).

- Doktoranderna är knutna till enheten/avdelningen för design och en biträdande enhetschef har arbetsmiljöansvar. Doktoranden kan göra viss institutionstjänstgöring, och biträdande enhetschef genomför varje år medarbetarsamtal med doktoranderna.

Genomströmning

Antal doktorander som har examinerats i forskarutbildningsämnet design 2011-2016 är sex, och bruttostudietid är 6,5 år och nettostudietid är 4,4 år. Totalt har 14 doktorander examinerats i de forskarutbildningsämnena som finns på HDK. Studietiden, både brutto och netto, kan jämföras med motsvarande siffror exempelvis för Humaniora och konst och Konst, 7.0 respektive 6,5 och 4,4 respektive 4,6.

Se även avsnitt "Tidsram" sid. 17.

Doktorandperspektiv

Bedömningsgrunder:

Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Doktoranders del i utveckling av utbildning och läroprocesser

Samtliga doktorander ges möjlighet att avge muntliga och skriftliga synpunkter på avslutade kurser med hjälp av en kursvärderingsenkät och en gemensam diskussion som följer upp enkäten. Kursvärderingen sammanfattas och hålls tillgänglig för berörda, och de fakultetsgemensamma baskurserna och symposierna tas upp i styrgruppen för Forskarskolan. Materialet analyseras och resultatet ligger sedan till grund för utveckling och förbättring av kurserna.

Ett exempel på delaktighet i utbildningen är Forskarskolans baskurs 4, där doktoranderna själva planerar innehåll och organiserar symposier och workshops, och de har på så sätt ett stort inflytande över upplägg och innehåll. Ett uppföljningsmöte med Forskarskolans ledare hålls med den grupp av doktorander som

planerat respektive aktivitet, och en särskild blankett används för att ta del av deras erfarenheter och synpunkter.

Mer allmänna frågor om hur doktoranden upplever forskarutbildningen är viktiga, såväl för kvalitetssäkring av utbildningen som för doktorandens pågående lärande. Samtal kring dessa frågor genomförs kontinuerligt under utbildningen och initieras av studierektor. Förslag till utveckling lyfts till diskussion och eventuella åtgärder i Forskningsrådet.

Doktoranders deltagande i beslutsprocesser som rör forskarutbildning

Institutionen följer GU:s gemensamma Doktorandregler där frågor om doktorandinflytande regleras. Doktorander vid GU har rätt att uppbära förtroendeuppdrag och vara representerade i alla beslutande och beredande organ som berör utbildning på forskarnivå. Vid Konstnärliga fakulteten finns ett Doktorandråd som bland annat utser doktorandrepresentanter till styrgruppen för Forskarskolan, Konstnärliga fakultetsstyrelsen, Lärarförslagsnämnden och Forskningsberedning (FOB) på fakultetsnivå. HDK:s doktorander utser representant till institutionens Forskningsråd. Vidare ingår doktorandrepresentanter i antagningskommittén vid antagning av nya doktorander. Som kompensation, ges doktoranden förlängning av sin doktorandtjänst med ett visst antal dagar utifrån en mall i GU:s Doktorandregler. Att få doktorandrepresentanter till institutionens och fakultetens organ som rör utbildning på forskarnivå kan dock vara en utmaning i en liten miljö. Doktoranderna utser även representant till Doktorandkommittén vid Göteborgs universitet (GUDK) som arbetar med att öka doktorandernas inflytande, framförallt på central nivå.

Säkerställning av fysisk och psykosocial arbetsmiljö

Den centrala Utbildningsnämndens utskott för utbildning på forskarnivå ansvarar för avvikelser från GU:s gemensamma Doktorandregler enligt en handlägningsordning för anmälningar från doktorander, och varje institution och fakultet har lokalt formulerat en ordning för handläggande av klagomål. Varje år sker en uppföljning, och även de fakulteter och institutioner som inte fått in några anmälningar förväntas inkomma med svar och gärna ge kommentarer på hur man upplever att reglerna och processerna fungerar.

Kring varje doktorand finns en grupp bestående av huvudhandledare, bihandledare och doktorandexaminator. Rollen som doktorandexaminator inkluderar ett mer övergripande ansvar och är viktig om schismer uppstår med någon eller några av handledarna. Att utöka gruppen genom införandet av rollen som doktorandexaminator genom GU:s regelverk har påverkat den psykosociala miljön positivt. Möjlighet finns också att vända sig till studierektor för forskarutbildningen som exempelvis hanterar frågor kring handledarbyten, se tidigare text om process för handledarbyte. Studierektor har ansvaret för studierelaterade frågor, medan den biträdande enhetschefen är personalansvarig för doktoranderna oavsett försörjningsform. Prefekt ansvarar ytterst för de doktorander vars anställning har upphört, och frågor kring de fortsatta studierna hanteras av studierektor.

Ett sätt att förbättra möjligheter till mer informella kontaktytor mellan doktorander, handledare och seniora forskare är gemensamma luncher en gång varannan vecka. Dessa annonseras av studierektor som alltid deltar. Då brukar aktuella frågor, små som stora tas upp, och det är viktigt att det finns ett forum även för frågor som kanske inte direkt är relaterade till de individuella studierna utan mer till forskningsmiljön.

Den biträdande enhetschefen för designenheten informerar doktoranderna om de anställningsförmåner som gäller. Alla som har doktorandanställning är att betrakta som personal vid Göteborgs universitet med de rättigheter och skyldigheter som följer. Anställningen ger bland annat rätt till företagshälsovård, friskvårdsersättning, fri läkarvård och medicin. Alla erbjuds en arbetsplats i delat doktorandrum och en bärbar dator. De erhåller ergonomiskt anpassad möblering vid behov. Biträdande enhetschef genomför också medarbetarsamtal med doktoranderna.

Arbetsmiljöpolicyn vid Göteborgs universitet grundas på arbetsmiljölagen samt centralt och lokalt arbetsmiljöavtal. Konstnärliga fakultetens arbetsmiljöpolicy definieras som ”de faktorer och förhållanden på arbetsplatsen som påverkar individen, gruppen och verksamheten”. Vid institutionen finns en arbetsmiljögrupp bestående av prefekt, teknisk chef, personalhandläggare, tre arbetsmiljöombud och fem studerande som är arbetsmiljöombud. Ronder, riskanalyser och arbetsmiljöundersökningar görs kontinuerligt.

Doktoranders synpunkter på utbildningen i arbete med kvalitetssäkring/uppföljning

Doktorander ges möjlighet att på olika sätt komma med synpunkter på utbildningen i kvalitetsarbetet. Synpunkterna samlas in genom kursvärderingar, årliga uppföljningssamtal med doktorandexaminator samt via de råd där doktoranderna är representerade. Konstnärliga fakultetens Doktorandråd (KFDR) är ett samarbetsorgan för alla doktorander vid fakulteten. I detta råd drivs frågor rörande doktorandernas villkor och intressen. Här utses representanter till GUDK (Göteborgs universitets Doktorandkommitté), KFS (Konstnärliga fakultetsstyrelsen), LFN (Läraryrådsnämnden), Forskarskolans styrgrupp och andra grupper och organ utsedda av KFS. När det gäller institutionens kvalitetsarbete kring forskning och forskarutbildning, är doktoranderna representerade i Forskningsrådet på HDK.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet, både inom och utanför akademien.

Samverkan

Samverkan med andra lärosäten inom och utanför Sverige sker och har skett inom de EU-finansierade doktorandprojekten som tidigare nämnts samt genom de nätverk som HDK har, se tidigare om förutsättningar. Ett utbytesavtal på forskarutbildningsnivå finns med AHO, The Oslo School of Architecture and Design, och en gästdoktorand från Politecnico i Torino har under våren vistats på HDK under ca två månader. HDK har också tillsatt en postdoc-tjänst som tillträds under hösten 2018.

Samarbeten i de båda doktorandprojekten i Kenya har skett och sker vidare med JOOUST universitetet och universitetet Maseno och även med Chalmers/Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik. Båda doktorandprojekten är medfinansierade av Mistra Urban Futures och Sida. En av doktoranderna samarbetar med hantverkare i Kisumu genom Zingira Nyanza Community Crafts och med Afroart samt Sätergläntan i Sverige. I båda projekten har man samarbetat och samarbetar lokalt med Kisumu Local Action Platform (KLIP). En annan doktorand från Handelshögskolan, GU, Centrum för Turism har samarbetat med en av dessa doktorander under temat Ekoturism och deras samarbete fortsätter. Andra samarbetspartners för projekten i Kenya är Diakonia och Business Sweden (tidigare Exportrådet och Invest Sweden).

En samverkansdoktorand är knuten till forskningsinstitutet RISE Viktoria (projekt mot licentiatexamen – externfinansierat genom Energimyndigheten) och arbetar mot fordonsindustrin. En annan doktorand, med fokus på normer, maktordningar som berör funktionsvariation och Crip design, arbetar nära med Grunden Media, som är en förening för människor med intellektuella funktionsnedsättningar, och hon samarbetar även med ett assistanskooperativ, Gil. Utöver att delta i forskningskonferenser anlitas hon för att föreläsa om funktionsnormer på olika kulturinstitutioner, myndigheter och i kommuner. Migration står i fokus för ett annat doktorandprojekt som innebär fältstudier i flyktingläger i Grekland. Ett av de EU-finansierade projekten innefattade en anställning på designkontoret Veryday i Stockholm. Fyra doktorander mot licentiatexamen finansierade av Göteborgs Slöjdförening var under en huvuddel av studieperioden anställda på Röhsska museet. En annan av doktoranderna är välkänd möbelformgivare och inredningsarkitekt och en är konstintendent på Värmlands Museum och har kurerat en utställning med kopplingar till hennes avhandlingsarbete, som också visats på Thielska Galleriet under 2018.

Olika grad av samverkan framgår i doktorandernas individuella studieplaner. Två mer detaljerade exempel kan ges:

Annelies Vaneycken har genom EU-projektet TRADERS haft nära samarbeten med Kulturförvaltningen, Göteborgs Stad och lekutrustningsföretaget KOMPAN vilka var direkta samarbetspartners i delprojektet som hon ingick i. Det har handlat om alltifrån genomförda projekt (exempelvis på Göteborgs Konsthall) till

deltagande i branschorienterade konferenser och forum, externt och internationellt såväl som internt. Genom övriga partners i TRADERS har Vaneycken också varit i dialog med internationella samarbetspartners, exempelvis Z33 i Hasselt, där hon var med och genomförde en utställning. Slutkonferensen som TRADERS anordnade på Royal College of Art i London var också en viktig mötespunkt för akademi och arbetsliv. I stort har TRADERS genererat ett omfattande akademiskt och professionellt internationellt nätverk med en rad samarbetspartners som är potentiellt viktiga för Vaneyckens fortsatta karriär.

Franz James projekt är grundat i frågor han driver genom det företag han driver och är delägare i. Hans forskningsprojekt berör särskilda ungdomshem och bygger på nära samarbete med de institutioner och den expertis som arbetar med frågorna inom och utanför akademien, vilket samtidigt är den ”marknad” han arbetar mot. James deltar kontinuerligt i olika branschsammanhang, som forum och konferenser. Då han ingår i ett större tvärdisciplinärt forskningsprojekt, där Sahlgrenska Akademin (GU), Centrum för Vårdens Arkitektur (Chalmers) och Miljöpsykologi (Lunds universitet) ingår, fördjupas också hans kontaktytor mot akademien.

Säkerställande av utbildningens användbarhet och förberedelser för arbetslivet

Förutom att innehåll i utbildningen i sig är förberedande för yrkeslivet förbereds också doktoranderna för ett kommande arbetsliv som lärare och forskare inom och utom akademien, dels via institutionstjänstgöring och dels via deltagande i seminarier och konferenser.

Enligt ISP ska handledare och doktorand diskutera framtida karriärvägar inom ramen för en yrkesförberedande planering. Framtida karriärvägar diskuteras även mer informellt genom hela utbildningen. Hösten 2018 anordnas ett särskilt seminarium för doktoranderna på HDK med fokus på framtida karriärvägar med inbjudna gäster som disputerat både utanför och på institutionen.

Inom Forskarskolan har flera workshops fokuserat på framtida karriär, exempelvis har fyra alumner bjudits in för att tala om sina avhandlingar och hur deras yrkesliv såg ut efter disputationen. En workshop hade fokus på postdoc-ansökningar, och doktoranderna får information om seminarier som arrangeras inom fakulteten kring att skriva forskningsansökningar. Det arrangeras även regelbundet liknande seminarier av universitetets Grants and Innovation Office, och personal från Grants and Innovation Office deltar regelbundet i fakultetens seminarier, vilket skapar en kontaktyta mellan doktoranderna, seniora forskare och forskningsrådgivare vid fakulteten och universitetet.

Flera av doktoranderna vid HDK har direkt efter disputationen erhållit lektorat vid olika universitet och högskolor, även internationellt. En av doktoranderna arbetar på forskningsinstitutet RISE. Några doktorander har också haft långa karriärer före forskarutbildningen som stärkts via denna.

Alumner

Alumner ges regelbunden information om institutionens och fakultetens forskning och forskarutbildning genom Forskarskolans nyhetsbrev. Personer som är alumner är Otto von Busch vid The New School/Parsons New York och Kaja Tooming Buchanan som gått via Cleveland Institute of Art till Tongji University/College of Design and Innovation i Shanghai. Markus Jahnke arbetar på RISE i Göteborg och Katarina Wetter-Edman samt Martin Avila arbetar på Konstfack. Katarina Wetter-Edman arbetar emellertid just nu som Flexit-forskare i Sörmland, finansierad av Riksbankens Jubileumsfond. Ulrika Wänström Lindh arbetar på Tekniska Högskolan/Byggnadsteknik och belysningsvetenskap i Jönköping. Evren Uzer von Busch, tidigare postdoc nu mitt i ett pågående seniort forskningsprojekt på HDK, arbetar också på The New School/Parsons i New York. Ariana Amacker arbetar med ett forskningsprojekt finansierat av Torsten Söderbergs Stiftelse som är placerat vid Gothenburg Research Institute (GRI), Göteborgs universitet och pågår under 2018 och 2019. Andrew Whitcomb har fortsatt anställning på Veryday i Stockholm. Henric Benesch, Kajsa G Eriksson och Thomas Laurien arbetar som lektorer på HDK.

Flera alumner är handledare för doktoranderna, och de bjuds också in för seminarier och föreläsningar till forskarutbildningen och till de andra två utbildningsnivåerna.

Doktoranders institutionstjänstgöring

Doktoranderna i design erbjuds institutionstjänstgöring motsvarande max. 20 % under hela studietiden. Beroende på doktorandens inriktning, kompetens och avhandlingsprojekt fördelar enhetschef,

programansvarig eller kursansvarig undervisningsuppdragen. Krav för att undervisa vid GU är första kursen av tre i det högskolepedagogiska kurspaket som erbjuds av PIL-enheten vid universitetet. Konstnärliga fakultetsstyrelsen fattade 2014 ett beslut om att de tre högskolepedagogiska kurserna om 5 hp vardera inte ska vara en poängsatt kursdel av forskarutbildningen vid Konstnärliga fakulteten utan ska istället göras som institutionstjänstgöring, och varje kurs motsvarar 15 dagars förlängning av doktorandtjänsten. Doktoranderna kan därmed få en komplett utbildning i högskolepedagogik och på så sätt ökar deras anställningsbarhet. Flera av doktoranderna i design har tidigare erfarenhet som lärare vid HDK, och det finns därmed väl förankrad pedagogisk kompetens i gruppen. Vidare utbildar institutionen bild- och slöjdlärare, och miljön består både av doktorander och seniorforskare inom pedagogiska ämnen, vilket betyder att de didaktiska frågorna är levande vid institutionen.